

Η ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΩΝ ΣΥΝ. ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΓΥΝ. ΕΡΓΑΣΙΑ

Ἡ γυναικεία συγκέντρωση πού εἶχαμε ἀναγγεῖλει στό προηγούμενο φύλλο, ἔγινε τήν Κυριακή 22 Δεκεμβρίου στό θέατρο «Ἀλίκης», ὀργανωμένη ἀπό τήν Ἐπιτροπή γιά τή Γυναικεία Ἔργασία. Τά ἀκόλουθα δέκα ὀχτώ γυναικεία σωματεία ἔλαβαν μέρος: Ἐθνικό Συμβούλιο Ἑλληνίδων, Σύνδεσμος γιά τά δικαιώματα τῆς γυναίκα, Σύνδεσμος Ἑλληνίδων Ἐπιστημόνων, Δύκειον Ἑλληνίδων, Σύνδεσμος ἐργαζομένων γυναικῶν, Γυναικεῖος σύλλογος γραμμάτων καί τεχνῶν, Σύλλογος Ὑπαλλήλων Ἀνωτάτων Ἐταιριῶν καί Τραπεζῶν, Σύνδεσμος καθηγητριῶν, Σύνδεσμος φοιτητριῶν, Σύλλογος ἀποφοίτων κολλεγίου Κωνσταντινουπόλεως, Παμμικρασιατικός Σύλλογος γυναικῶν, Σύλλογος Ἑλληνίδων Ἀμερικής «Γκάπα», Σωματεῖον δακτυλογράφων, Σύλλογος προσωπικοῦ ὑγειονομικῶν ἰδρυμάτων, Χριστιανική Ἐνωσις νεανίδων καί ἀντιπρόσωποι δημοσίων ὑπαλλήλων.

Ἀπό νωρίς τὸ θέατρο εἶχε γεμίσει μὲ γυναικὲς κάθε ἡλικίας καί κάθε τάξης, ἐργάτριες, νοικοκυρές, φοιτήτριες, ἐπιτήμονες, καλλιτέχνιδες, ὑπαλλήλους.

Στὴ σκηνὴ εἶχαν καθῆσει οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν διαφόρων ὀργανώσεων μὲ πρόεδρο τῆς συγκέντρωσης τὴν κ. **Ε. Βάρδα**, γεν. γραμματεία τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβουλίου Ἑλληνίδων, πού ἐξήγησε τὸ σκοπὸ τῆς συγκέντρωσης καί ἔδινε ἔπειτα τὸ λόγο στίς ὁμιλήτριες.

Δημοσιεύουμε παρακάτω τὰ κυριώτερα σημεῖα τῶν ὁμιλιῶν αὐτῶν, πού ἦταν ὅλες γεμάτες θερμῆ πίστη καί ἐνθουσιασμὸ γιά τὸ ἔργο πού ἀνέλαβαν τὰ συνεργαζόμενα σωματεία. Κάθε μιὰ ἀπὸ τίς ὁμιλήτριες ἀνέπτυξε καί ἓνα ξεχωριστὸ σημεῖο τοῦ γυναικείου προγράμματος.

Ἡ Ἐπιτροπὴ γιά τή γυναικεία ἐργασία καί ἡ ἰσοπολιτεία.

Ἡ δ. **Ε. Πανσελήνου**, δικηγόρος, πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου Ἑλληνίδων Ἐπιστημόνων, εἶπε τὰ ἑξῆς σχετικά μὲ τὸ πρόγραμμα τῆς Ἐπιτροπῆς γιά τή Γυναικεία Ἔργασία:

«Σὲ μιὰν ἐποχὴ, πού σ' ὅλες σχεδὸν τίς χώρες τοῦ πολιτισμένου κόσμου, ἡ γυναικὴ ἔχει κατακτήσει τὴ θέση πού τῆς ἀξίζει στή σφαῖρα τῆς κοινωνικῆς καί πολιτικῆς ζωῆς, ἐδῶ στήν Ἑλλάδα — τὴν ἴδια αὐτὴ ἐποχὴ — στήν Ἑλλάδα πού καυχίεται γιά τὸν πολιτισμὸ τῶν προγόνων τῆς καί δὲν ντρέπεται γιά τὸν πολιτισμὸ τὸ δικό τῆς, *ἐνομοθετήθηκε* — τονίζω τὴ λέξη — ἡ ὀπισθοδρόμηση τῆς γυναικῆς μὲ τὴ στέρηση τοῦ δικαιώματος τῆς ἐργασίας τῆς.

Ἐχει λέχθει, πὼς ὁ πολιτισμὸς μιᾶς χώρας καί μιᾶς ἐποχῆς κρίνεται ἀπὸ τὴ θέση πού κατέχει στήν κοινωνικὴ ζωὴ ἡ γυναίκα. Ἡ χώρα μας θὰ δυσκολευόταν νὰ βρῆ τὸν ἑαυτὸ τῆς στὸν κατάλογο τῶν πολιτισμένων χωρῶν. Γιατί στήν Ἑλλάδα μὲ τὸν ὠρατὸ οὐρανὸ καί τὸν καθαρὸ ἥλιο, τὸ μόνο πού ἐπιτρέπεται ἀπὸ δῶ καί μπρὸς στὴ γυναίκα, εἶναι τὸ δικαίωμα νὰ πεινᾷ καί νὰ . . . πορνεύεται.

* *

Θὰ ἔχετε ὅπ' ὄψει σας τὰ τελευταῖα νομοθετήματα μιᾶς σκοτεινῆς Κυβερνήσεως, πού μὲ ἰταμότητα δέχτηκε καί ἀνέλαβε τὸ βῆρος τῆς δημιουργίας τους. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν περίφημη Συντακτικὴ πράξη «περὶ πολυθεσίας», πού εἶναι τὸ ἀποκορύφωμα καί ἡ πεμπτοσύνη τῆς ἀντιδραστικότητος, καί ὁ μεγάλος κλάφος γιά τὸν πολιτισμὸ τῆς χώρας μας, ὑπάρχει μιὰ

δλόκληρη σειρά από νομοθετήματα, που απογομνώνουνε τή γυναίκα από τὸ δικαίωμα νὰ ζῆ τίμια μὲ τὴν ἐργασία της.

Μὰ ὡστόσο ὁ κόλαφος αὐτὸς εἶχε καὶ τὴν καλὴ του πλευρά. Ἐόπνησε, εὐτυχῶς, στίς γυναίκες ἔλων τῶν τάξεων τῆς χώρας μας, τὴν ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια, τὸ ἔνοστιχο τῆς αὐτοσυντηρήσεως.

Τὸ γεγονός τῆς συνεργασίας ἔλων τῶν γυναικῶν τῆς χώρας μας, ἀνεξαρτήτως κατευθύνσεων καὶ ἀρχῶν, πρέπει νὰ τοισθῆ ἐξαιρετικὰ καὶ νὰ χαιρετισθῆ σὰν μιὰ ἀπαρχὴ καὶ ἓνα δείγμα, ὅτι οἱ γυναίκες μας ἀποκτάνε συνείδηση γιὰ τὸν πολῦτιμο παράγοντα τῆς ἀλληλεγγύης καὶ τὴν ἀξία καὶ τὴν ἀποτελεσματικότητά τῆς ἑμαδικῆς δουλειᾶς.

Τὸ σημαντικώτατο αὐτὸ γεγονός, μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ μᾶς γεμίζει ἐλπίδες καὶ βεβαιότητα, γιὰ τὸ ὅτι ὄχι μόνον θὰ σταματήσουμε τὸν ἀμείλιχτο διωγμὸ τῆς ἐργαζόμενης γυναίκας, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸ ὅτι θὰ κατακτησομε μὲσα στὴν κοινωνία τὴν ἀνάγκη πού μᾶς ἀξίζει.

Σκοποὶ καὶ ἐπιδιώξεις τῆς Ἐπιτροπῆς μας εἶναι : Ἐκτός ἀπὸ τὴν προστασία τῆς γυναικείας ἐργασίας, μὲ τὴν κατάργηση τῶν νομοθετημάτων πού τὴν ἀπομακρύνουν ἢ τὴν περιορίζουν ὅπωςδήποτε, ἐκτός δηλαδὴ ἀπὸ τὴν προσπάθεια γιὰ τὴν ἀνάκτηση τῶν δικαιωμάτων πού μᾶς ἀφήρεσαν χθές, ἢ προσπάθεια γιὰ τὴν ἀπόκτηση τῶν δικαιωμάτων πού ἔπρεπε νὰ μᾶς εἶχανε ἤδη δοθεῖ, ὅπως σ' ἔλες τίς γυναίκες τοῦ πολιτισμένου κόσμου. Ἡ ἀπόκτηση τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων, ἢ βελτίωση τῆς θέσεώς μας στὴν ἀστική νομοθεσία, ἢ προστασία τῆς μητρότητας καὶ τῆς παιδικῆς ἡλικίας, καὶ γενικὰ ἡ συνταγματικὴ καὶ νομοθετικὴ κατοχύρωση τῆς θέσεως τῆς γυναίκας, καὶ ἡ κατάκτηση μιᾶς ἰσοτιμίας στὴν κοινωνικὴ ζωὴ, αὐτὲς εἶναι οἱ ἐπιδιώξεις τῆς Ἐπιτροπῆς μας.

Ἡ Ἐπιτροπὴ στὸ ἔργο της αὐτὸ θέλει βοηθοῦς ἔλες τίς γυναικείες ὀργανώσεις πού βρίσκονται ἴσως μακριὰ της, καὶ ἔλες τίς γυναίκες πού εἶναι ἔστω ἀνοργάνωτες. Θέλει ἀκόμα ὑποστήριξη ἔλου τοῦ ἀνδρικοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας μας, πού εἶναι σὲ θέση νὰ ἐκτιμῆσει τὴν ἀναγκαιότητα καὶ τὴν κοινωνικὴ σημασία τῆς γυναικείας ἐργασίας.

Ἄν ἡ γυναίκα βγῆκε νὰ δουλεύει, πρέπει νὰ τὸ καταλάβουμε καλὰ, πὼς δὲν εἶναι τυχαῖο, δὲν τὸ ἔκαμε ἀπὸ καπρίτσιο, οὔτε γιὰτὶ ἔγινε τῆς μόδας.

Βγῆκε σπρωγμένη ἀπὸ μιὰ σκληρὴ ἀνάγκη νὰ ζήσει ἢ ἴδια, νὰ θρέφει τὸ σπῆτι της, καὶ ἀκόμα πολλές φορές, νὰ σπουδάσει καὶ τ' ἀδέρφια της. Σχεδὸν δλόκληρη ἢ θηλυκὴ ἀνθρωπότητα σήμερα ἐργάζεται γιὰ νὰ ζήσει !

Εἶναι καιρὸς λοιπὸν νὰ παύσει, ἐμᾶς τίς γυναίκες ἔδῳ, νὰ μᾶς καταδυναστεύει ἡ ἀντίληψη ὅτι δουλεύουμε προσωρινὰ, ὥσπου νὰ παντρευτομε, καὶ ὅτι ὁ γάμος μας θὰ λύσει ἔλα τὰ προβλήματα.

Τὰ προβλήματα, ὄχι μόνο τῆς λευτέρας, μὰ καὶ τῆς παντρεμένης γυναίκας, θὰ τὰ λύσει ἡ ἐργασία, ἢ ὅποια δὲν εἶναι μόνο καθήκον, μὰ καὶ δικαίωμα κάθε ἐλεύθερου ἀνθρώπου, κάθε ἀνθρώπου πού θέλει νὰ κατακτᾷ μόνος του τὴ ζωὴ του καὶ νὰ μὴ ζῆ παρασιτικά, ἀπὸ τὴν ἐλευθεριότητα τοῦ ἄλλου, εἴτε πατέρας εἶναι αὐτὸς, εἴτε σύζυγος, εἴτε ἀδερφός !

Τὸ αἶσθημα αὐτὸ τῆς προσωρινότητας ὑπῆρξε ὁ μεγαλύτερος ἐχθρὸς τῶν γυναικῶν.

Αὐτὸ ἐμπόδισε τὴν ἐργαζόμενη Ἑλληνίδα ν' ἀναπτύξει τὴν ἐπαγγελματικὴ συνείδηση, ἐκείνην ἀκριβῶς πού δὲ θὰ τῆς ἐπέτρεπε ν' ἀφήσει ἀνυπεράσπιστο τὸ δικαίωμα τῆς ἐργασίας της, ὥστε νὰ φθάσει μιὰ μέρα πού νὰ δῆ, σὲ πλήρη εἰκοστὸ αἰῶνα, νὰ τῆς τὸ στεροῦνε **νομοθετικά !**

Ἄν ἀποβάλομε τὴν ἀντίληψη αὐτὴ, καὶ ἂν κινηθοῦμε μὲ τὸ ψυχικὸ σθένος τοῦ ἀνθρώπου πού πιστεύει στὸ δικαίωμα τῆς ἐργασίας του, ὠρισμένως τότε θὰ ἐπιβάλομε τὸν σεβασμὸ στὸ δικαίωμα μας αὐτὸ.

Γιὰ νὰ σοῦ δώσουν καίτι, πρέπει μὲ πίστη νὰ τὸ διεκδικήσεις !

Εἶναι ἀνάγκη λοιπὸν νὰ ἐπιβάλομε τὸ σεβασμὸ, ὄχι μόνον τῶν δικαιωμάτων μας, μὰ καὶ αὐτῆς τῆς ἀνθρώπινης μας ὑποστάσεως.

Εἴμαστε ὁ μισὸς πληθυσμὸς τῆς χώρας μας, οἱ μητέρες τῶν παιδιῶν μας, καὶ ὅμως εἴμαστε τὸ ὕλικὸ γιὰ τίς πρόχειρες λύσεις τῶν κοινωνικῶν ζητημάτων. Νομίσθηκε ἀπὸ κυβερνήτες δοθισμένους στὸ μαῦρο σκοτάδι τῆς ἀγνοίας τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων, πὼς θὰ λυθῆ τὸ ζήτημα τῆς ἀνεργίας μὲ τὸ πέταγμα μας ἀπὸ τίς δουλειές μας. Μᾶς ἐπέταξαν ἔξω μὲ ἀλαφριά καρδιά !

Μὰ ὄχι, δὲν πρέπει νὰ ἐπιτρέψουμε πιά ν' ἀσεβοῦν εἰς βράρος μας !

Πρέπει ν' ἀποκτήσομε τὴ θέση μας στὴ κοινωνικὴ ζωὴ. Εἴμαστε συντελεστὲς καὶ δημιουργοὶ στὴ ζωὴ αὐτὴ. Φέρνομε ἐξίσου τὰ βάρη. Πρέπει ν' ἀποκτήσομε καὶ τὰ δικαιώματα νὰ ρυθμίζομε τὴ ζωὴ αὐτὴ καὶ τὰ βάρη.

Νὰ ἀποκτήσομε πολιτικὰ δικαιώματα !

Ὅσο καὶ ἂν εἶναι γεγονός πὼς τὰ πολιτικὰ δικαιώματα δὲν εἶναι ἡ πανάκεια καὶ ἡ λύση ἔλων τῶν προβλημάτων, εἶναι ὡστόσο μιὰ κοινωνικὴ λειτουργία, στὴν ὁποία, γιὰ κανένα λόγο δὲν ἐπιτρέπεται στὴ γυναίκα νὰ μὴ μετέχει.

Σὲ λίγον καιρὸ θὰ ἔχομε ἀναθεώρηση τοῦ Συντάγματος. Ἀπὸ τὸ Σύνταγμα αὐτὸ δὲν πρέπει, γιὰ κανένα λόγο, νὰ μείνομε ἔξω. Γιατὶ δουλεύομε, γιὰτὶ εἴμαστε οἱ μητέρες τοῦ λαοῦ μας. Γιατὶ πληρώνομε καὶ ἐμεῖς τοὺς φόρους, καὶ τὸ μεγάλο φόρο τοῦ αἵματος, στέλνοντας τὰ παιδιά μας, τὴ σάρκα καὶ τὸ αἷμα μας, τοὺς ἀντρες μας καὶ τ' ἀδέρφια μας στὸν πόλεμο, στὸν πόλεμο πού ἄλλοι ἀποφασίζουν καὶ ἐκτελοῦν καὶ μόνον οἱ μητέρες δὲ ρωτιοῦνται.

Μὰ τί εἶναι ὡστόσο αὐτὰ τὰ πολιτικὰ δικαιώματα ;

Ἡ Ἐπιστήμη μᾶς πληροφορεῖ, πὼς πολιτικὸ δικαίωμα εἶναι τὸ δικαίωμα νὰ μετέχει κανένας στὴ διοίκηση τῆς χώρας του, εἴτε σὰν Νομοθέτης, εἴτε σὰν Δικαστής, εἴτε σὰν Κυβερνήτης, πολιτικὸς κλπ.

Τὸ Σύνταγμα μᾶς, ἔλα τὰ ὡς σήμερα ἑλληνικὰ Σύνταγματα καὶ οἱ Νόμοι μας, λένε πὼς τὰ δικαιώματα αὐτὰ ἀνήκουνε στὸ Λαό. Ὁ Λαὸς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ κυβερνᾷ τὴ χώρα του, νὰ ψηφίζει τοὺς

νόμους του, να απονέμει το δίκιο και να τιμωρή το άδικο, να κανονίζει τους όρους της ζωής του, της ζωής στην οποία συνεισφέρει.

Κι όμως. Στο Λαό αυτό, αντίθετα με κάθε έννοια επιστήμης, λογικής και δικαίου, στο Λαό αυτό, δεν περιλαμβάνεται η γυναίκα! Γιατί; Για ποιά λόγο;

Μας εξαιρούν όπως και τους εγκληματίες. Μας εξαιρούν όπως και τους παράφρονες, και τους ανήλικους!

Μά κι αν παραδεχτούμε πως κάποτε, από ιστορικούς λόγους, έδικαιολογείτο ο Ισχυρισμός για τη μη ώριμότητα του γυναικείου μυαλού, ώστόσο δεν δικαιολογείται σήμερα η νομοθεσία μας που βρίσκεται, στον άφοροά τη γυναίκα, δυο χιλιάδες χρόνια πίσω, στις θεωρίες του Ρωμικού Δικαίου.

Η ζωή, που έριξε τη γυναίκα στη βιοπάλη, της ώριμωσε το μυαλό, της έδωσε το χαρακτήρα. Η γυναίκα, που χρόνια τώρα σπουδάζει τόσο στο σχολείο της σκληρής βιοπάλης, όσο και στα Πανεπιστήμια, είναι ίκανή, ικανότατη ν' αναλάβει: το βάρος και τις ευθύνες της συμμετοχής της στη διαχείριση των κοινών.

Μπορούμε και πρέπει ν' αποκτήσουμε τη δυνατότητα να εκλέγουμε ελεύθερα εκείνους στους οποίους θα εμπιστευθούμε τη ζωή μας, τη διαβίωσή μας στην κοινωνία.

Μπορούμε και πρέπει να εκλεγόμαστε στα Νομοθετικά Σώματα, στο και στα Σώματα αυτοδιοικήσεως, όπως οι Δήμοι και οι Κοινότητες, για να διοικούμε και ν' αποφασίζουμε για τα συμφέροντά μας και τα συμφέροντα των δικών μας. Τα δικαιώματα αυτά πρέπει να μας δοθούν από την ενηλικίωσή μας, μόλις συμπληρώσουμε το 21ο έτος, όπως και στους άντρες και χωρίς τους περιορισμούς που έβαλαν στην άποψη της παρωδίας εκείνης, που λέγεται δημοτική ψήφος και δόθηκε στις γυναίκες με χίλιους περιορισμούς. Η γυναίκα είναι ώριμη να εκφράσει τη γνώμη της σ' όλα τα μεγάλα ζητήματα, και ειδικά στο ζήτημα του πολέμου, που, όπως είπα πιο πάνω, μας άφορα ιδιαίτερος, ενώ ποτέ δεν μας ρώτησαν όταν μας παίρνανε τα παιδιά μας μέσα από τη ζεστή άγκυλιά μας, για να τα ρίξουνε ομαδικά στη φριχτή ανθρωποφαγή.

Πρέπει να μας δοθή η δυνατότης να σταδιοδρομούμε ελεύθερα με ίσους όρους, στις δημόσιες θέσεις.

Πρέπει να δοθή πραγματική προστασία στη μητρότητα και στη νεαρή ηλικία.

Ο έκπολιτιστικός παράγων της συμμετοχής μας στις κοινωνικές λειτουργίες, πρέπει ν' ανήσει και να δώσει τους καλούς του καρπούς.

Όμως οι πολέμοι μας Ισχυρίζονται, πως η Έλληνίδα δεν είναι ώριμη για πολιτικά δικαιώματα.

Είναι βέβαιο ώστόσο πως δεν είναι η στέργηση των δικαιωμάτων αυτών, που θα μας δώσει την ποθούμενη ώριμότητα.

Όπως δε σκέφτηκε κανένας ν' αφαιρέσει τα πολιτικά δικαιώματα από τους επανορθωτικούς νομοθέτες, που συντάσσουνε νομοθετήματα σαν το περι «πολυθε-

σίας». Όπως δε σκέφτηκε κανένας ν' αφαιρέσει την ψήφο από τους άσυνείδητους και διεφθαρμένους ψηφοφόρους, που την πουλάνε για ένα κατστράτικο, άλλο τόσο δεν είναι σωστό να σκέφτεται κανένας, πως η Έλληνίδα, που της λείπει, όπως λένε, η πολιτική ώριμότητα, θα την αποκτήσει με τη στέργηση των πολιτικών δικαιωμάτων.

Απεναντίας, μονάχα η προαγή και η άσκηση των δικαιωμάτων αυτών θα μας δώσει την περίφημη ώριμότητα, και θα προαγάγει άκόμα και τον πολιτισμό της χώρας μας, που είναι: — πρέπει να τ' όμολογήσουμε — πολύ καθυστερημένος!

Στις πιο πολλές χώρες ώστόσο του πολιτισμένου κόσμου η γυναίκα έχει αποκατασταθεί. Στην Τουρκία, του χθεσινού χαρεμού, η γυναίκα, με το Σύνταγμα του 1934, έχει καταλάβει τη θέση που της αξίζει, όχι μόνο στην Πολιτεία και στη Διοίκηση, όχι μόνο εκλέγει και εκλέγεται άπεριόριστα, όχι μόνον δικάζει, διοικεί και νομοθετεί, μα της είναι έξίσου άνοιχτές όλες οι πανεπιστημιακές έδρες, με τη βοήθεια του έπίσημου Κράτους. Στην Τουρκία, τη χθεσινή βάρδαρη της Εύρώπης, το κράτος βοήθα άφάνταστα τη γυναίκα ν' άνοψωθή. Άρκει να σάς άναφέρω ότι στους καταλόγους των υποψηφίων, τα όνόματα των γυναικών γράφονται στην πρώτη θέση για να προσεχτούν από τους ψηφοφόρους!

Στην Ισπανία, με το Σύνταγμα του 1931, στην Έλβετία, στη Σουηδία, στην Άγγλία και τη Σοβιετική Ρωσία, σ' όλες τις χώρες που κατέχουν εκλεκτή θέση στην πολιτισμό, οι γυναίκες έχουνε άπόλυτη ισότητα σ' όλα τα επίπεδα με τους άντρες. Κι όμως όλες αυτές οι χώρες δεν υποφέρουν από κακοδιοίκηση, ή τουλάχιστον ευτυχούνε περισσότερο από την Έλλάδα!

Μόνον η χώρα μας, που κολακεύεται παρ' όλα αυτά να βλέπει τον έαυτό της σαν κοιλίδα του πολιτισμού, έχει τη γυναίκα στη θέση του πνευματικώς άνικάνου, του δικονομικά ελαττωματικού άνθρώπου.

Έργο δικό μας να σήσουμε και στην Έλλάδα αυτή την άδικία προς το φύλο μας. Έργο δικό μας ν' άνοίξουμε το δρόμο για την εξύψωση της γυναίκας και τον έκπολιτισμό της χώρας μας.

Η άλληλεγγύη και η συνεργασία στην άγώνα, θα μας οδηγήσει στην έπιτυχία των επιδιώξεών μας αυτών. Το θεμέλιο μπήκε από την Έπιτροπή Γυναικείας Έργασίας. Την τύχη μας την κρατάμε στα χέρια μας. Έμεις οι εργαζόμενες γυναίκες, που πιστεύουμε πως η χώρα μας κι άκόμα η ανθρωπότητα είναι άξια για ένα καλύτερο αύριο, έχουμε καθήκον άπέναντι της ανθρωπίνης ύποστάσεώς μας, να επιδιώξουμε την άνώψωσή μας ως άνθρώπου και ως πολίτου!»

Η γυναίκα στην εκπαίδευση

Άκολούθως η δ. Μαρία Άμαριώτου, καθηγήτρια και πρώην μέλος του Έκπαιδευτικού Συμβουλίου του Ύπουργείου Παιδείας, μίλησε για την εκπαίδευση

σχετικά με τή γυναίκα. Τόνισε πώς ή άγραμματοσύνη που βρύνει τή γυναίκα άποτελεϊ στίγμα του πολιτισμοϋ μας που πρέπει να λείψει. Κι αυτό μπορεί να γίνει αν θελήσει το κράτος πραγματικά να αλλάξει τήν καταπολέμηση τής άγραμματοσύνης τ' άνήλικα και παράλληλα να κάνει τήν εκπαίδευση άληθινά προσιτή στα φτωχά παιδιά με το να υξήσει τον αριθμό των σχολείων, να οργανώσει συστηματικά τή μαθητική πρόνοια κτλ.

Η άστική θέση τής γυναίκας

Η κ. *Άγνη Ρουσοπούλου*, Δ. Ν., Καθηγήτρια στο Μαρσάκειο, μέλος του Συμβουλίου του Συνδέσμου μας, μίλησε έπειτα για τα **άστικά δικαιώματα** των γυναικών :

« Στο Άστικό δίκαιο ή γυναίκα βρίσκειται σε πολλές περιπτώσεις στην ίδια μοίρα με τους άνήλικους και τους τρελλούς. Δεν μπορεί να είναι μάρτυς στα συμβόλαια και στις διαθήκες. Δεν μπορεί να είναι Επίτροπος άλλου παιδιού παρά μόνο του δικού της.

Και σ' ένα άλλο σημείο παρασκευάζεται ένας άδικος περιορισμός τής γυναίκας στο Άστικό Δίκαιο. Στο ζήτημα τής άσκήσεως του επαγγέλματος. Το νέο Σχέδιο του Άστικού Κώδικος που δημοσιεύθηκε στο 1934 και που θα έφαρμοληθεί και αυτό πολύ γρήγορα, άπαγορεύει στην παντρεμένη γυναίκα να εργάζεται χωρίς τή συναίνεση του συζύγου της. Τής στερεί δηλ. και το στοιχειώδες δικαίωμα που έχουν και οι άνήλικαι άκρόμη, να διαθέτουν ελεύθερα και τίμια τήν εργασία τους.

Μά και στο γάμο, έν γένει, και στα ζητήματα του σπιτιού, τής συμβίωσης και ιδίως στην άνατροφή των παιδιών, ή γνώμη τής γυναίκας δεν λαμβάνεται υπ' όψη, αλλά μόνο ή γνώμη του άντρός. Το Σχέδιο του Άστικού Κώδικος χαρίζει στη γυναίκα και έναν τίτλο, τήν ονομάζει « ήγεμονίδα έν τῷ οίκῳ » και άρκεϊται σ' αυτό. Ωραία ήγεμονίς που δεν μπορεί να όρίσει τίποτε για τήν άνατροφή και τήν εκπαίδευση των παιδιών της !

Άλλά για τα έξώγαμα παιδιά τί γίνεται ; Εκτός του ότι ή κοινωνία ή ίδια με τήν περιφρόνησή της όπλίζει το χέρι τής μητέρας για να σκοτώσει ή να πετάξει το παιδί της, ό νομοθέτης τί κάνει ; Ναι, ό νομοθέτης θέλησε να προστατεύσει τα νόθα παιδιά και έγιναν τελευταία διάφοροι νόμοι που δίνουν στη μητέρα το δικαίωμα να ζητήσει και από τον πατέρα

ένα μέρος της διατροφής του παιδιού. Οι νόμοι όμως αυτοί είναι οά να μην υπάρχουν, γιατί τὰ δικαστικά έξοδα είναι τόσο μεγάλα, ή διαδικασία τόσο μακριά και τόσο δυσκίνητη, ώτε καμιά φτωγή μητέρα δέ θά μπορέσει να άνθέξει ώς τὸ τέλος τῆς δίκης.

Και ύστερα ὁ πατέρας με δυὸ ψευδομάρτυρες μπορεί άμέσως να άποδείξει τὴν κακή διαγωγή της και έτσι να στερήσει τὸ παιδί του τῆς διατροφῆς.

Στὰ άλλα μέρη όμως δέ γίνεται τὸ ίδιο. Ἐκεί ὁ νομοθέτης άνδιαφέρει πρὸ πάντων να σώσει τὸ παιδί. Για λόγους ἔθνικούς, δημογραφικούς, ανθρωπιστικούς τέλος, άποφάσισαν οί ξένες νομοθεσίες να προστατεύσουν τὰ νόθα παιδιά. Δέν έρωτουν για τὴ διαγωγή τῆς μητέρας και αν είναι κακή, δέν είναι αυτό λόγος για να άπαλλαγεί ὁ πατέρας κάθε ευθύνης. Και ύστερα υπάρχουν ειδικά δικαστήρια με διαδικασία γρήγορη και φτηνή. Με μάς όμως που κατανοῦν οί έξώγαμες μητέρες : Τίς διώχνει ή οικογένεια, τίς διώχνει ὁ εργοδότης και πέφτουν τέλος στὰ χέρια τῶν σωματεμπόρων που τίς πουλοῦν στους διαφόρους οίκους που λειτουργοῦν με τὴν άδεια και κάτω άπό τὴ στοργική επίβλεψη τοῦ Κράτους.

Ἡ γυναίκα έχει άκόμα πολλά να ζητήσει και για τὴν κοινωνική πρόνοια. Ὅλους εκείνους τούς θεσμούς που θά τὴν διευκολύνουν να μπορέσει να εργάζεται και να κερδίζει τίμια τὸ ψωμί της, χωρίς να παραμελεῖ και τὸ φυσικό της προορισμό, τὴ μητρότητα.

Άσφάλειες κοινωνικές μητρότητας, παιδικὸι σταθμοί, νοσοκομεία, μαιευτήρια, παιδικές έξοχές, συστάτια κλπ. Βέβαια, πολλά έχουν γίνει και γίνονται άκόμη στὴν Ἑλλάδα για τὴν κοινωνική πρόνοια άπό ιδιωτική πρωτοβουλία, άπό ήμικρατικούς οργανισμούς και άπό τὸ Κράτος.

Μά αυτά όμως δέν είναι άρκετά. Στὴν Ἀθήνα μέσα, όπου γίνεται ή έντατικώτερη δουλειά, υπολογίζεται ότι μόνον ένα στὰ 15 παιδιά, που έχουν άνάγκη προστασίας, μποροῦν να τὴ βροῦν. Τὰ ιδρύματα δέν είναι άρκετά, οί πόροι τους είναι περιορισμένοι και αυτά που κάνουν με τόσες δυσκολίες πρέπει να λογιθοῦν οάν θαύματα.

Ἄλλα γιατί να μην υπάρχουν πόροι και για άλλα ιδρύματα ; γιατί να μην μποροῦμε να βοηθήσουμε και τὰ 15 παιδιά στὴν Ἀθήνα και τὰ 50 — 60 στὴν έπαρχία που θέλουν προστασία ; Γιατί να ξεθεύονται χιλιάδες έκατομμύρια για πολιτικές μεταβολές και για μεταθέσεις τῶν υπαλλήλων, για κανόνια και για θωρηκτά, όταν σέρνονται οί φθισικοί στους δρόμους, όταν στὸ Δημόσιο Μαιευτήριο τοποθετοῦνται 2 λεχώνες σε ένα κρεβάτι με σάπια στρώματα, όταν στὴ Σωτηρία δέν υπάρχει νερό να πλυθοῦν οί άρρωστοι, όταν στὸ Δημοτικό Βρεφοκομείο πέθαιναν ως χτές 98 άπό τὰ 100 παιδιά που εισάγονται ; Δέν πρέπει έμεις οί γυναίκες να ζητήσουμε πρώτα να διορθωθοῦν όλα αυτά ;

Με τὴν άμεση συμμετοχή μας στὴ ζωή τοῦ τόπου, με τὴν ψήφο μας, με τίς επαγγελματικές και κοινωνικές οργανώσεις, με τὸν τύπο, με κάθε μέσο που διαθέτουμε, θά έπρεπε κάθε μέρα να έξεγειρόμαστε, να διαμαρτυροῦμαστε για τὴν άφάνταστη αὐτὴ άδικία. Να ζητήσουμε τὴν προστασία τῶν παιδιῶν, τῶν άδυνάτων

και των αρρώστων και ποτέ δε θά πρέπει ή έλλειψη χρημάτων να μάς δοθεί ως δικαιολογία.

Μπορεί μια κοινωνία εν γνώσει της ότι πεινών άνθρωποι να τους άφρισει να πεθάνουν τής πείνας ; Αν μπορεί, τότε στο έγκλημα αυτό δε θά έπρεπε να συμπράττουν οι γυναίκες.

Με όλες τους τις δυνάμεις θά έπρεπε να πολεμήσουν για να έχει κάθε άνθρωπος τό δικαίωμα σε μια στοιχειώδη συντήρηση, σε ελεύθερη και δίκαια πληρωμένη δουλειά και σε ελευθερία να αναπτυχθεί και να εκφράσει τις σκέψεις του.

Τό συμπέρασμά μου είναι ότι μια και ενεργούμε να εξασφαλίσουμε ώρισμένες Συνταγματικές διατάξεις, θά πρέπει σαυτές να περιλάβουμε και διάταξη για την προστασία τής μητρότητας και του παιδιού και διάταξη που να υποχρεώνει τό Κράτος πριν από κάθε άλλη σκέψη να φροντίζει για την κοινωνική πρόνοια, όπως υπάρχουν παρόμοιες και στα περισσότερα από τά νέα Συντάγματα.

Η γυναίκα στη εργασία

Μίλησε έπειτα ή κ. **Μαρία Σβώλου** για τή θέση τής γυναίκας στην εργασία :

«Όχτακόσιες χιλιάδες γυναίκες, είπεν, εργάζονται επαγγελματικά στην Ελλάδα. Έκατοντάδες χιλιάδες φτωχές νοικοκυρές δουλεύουν χωρίς τελειωμό στις δουλειές του σπιτιού, πραγματικά επαγγελματίες, χωρίς πληρωμή. Έκατό χιλιάδες εργάτριες δουλεύουν στη βιομηχανία.

Στό χωράφι, στο εργοστάσιο, στο γραφείο, στο σπίτι οι γυναίκες αυτές, δ μισός πληθυσμός τής χώρας τής χαρίζουν τις δυνάμεις τους, τό μόχθο τους.

Και όμως δε λογαριάζονται.

Η εργάτρια δουλεύει κάτω από βροχες σκληρούς, εξευτελιστικούς. Τή στιγμή που συζητείται ή καθιέρωση τής εβδομάδος των 42 και των 40 ώρων με διεθνή σύμβαση, αυτή δουλεύει 10 και 12 ώρες στη βιομηχανία, 14 συχνά στη βιοτεχνία, σ' όλα τά επαγγέλματα που άπασχολούν κατά πλειοψηφίαν γυναίκες. (π. χ. κλωστοφαιουργία, βαφή φορεμάτων κτλ.). Οι εργάτες κατώρθωσαν με τις οργανώσεις τους να επιβάλουν τό 8ρο. Οι γυναίκες, καθυστερημένες στην επαγγελματικήν οργανωση, δεν τό πέτυχαν ακόμα.

Τά μεροκάματα είναι μικρά, δεν εξασφαλίζουν παρά μόνο την πείνα αυτών που μοχθοῦν.

Δεν έχει καθιερωθή ένα ελάχιστο βριο ήμερομισθίου. Έτσι ενήλικες γυναίκες πληρώνονται 35 δρχ. αλλά και 20 και 15 ακόμα.

Χρόνια και χρόνια αγωνίζονται οι γυναίκες για ένα ανθρωπινό μεροκάματο, για τό οχτάωρο. Άλλά τό Κράτος ενώ με κάθε μέσο προσπαθεί να εξουδετέρων τον άγωνα τους, άφίνει παράλληλα ελάχιστους ανθρώπους ενισχύντάς τους με τά δασμολόγια και τις άπαγορεύσεις εισαγωγής να μαζεύουν άμύθητα πλούτη άπ' την άθλιότητα των πολλών».

Συνεχίζοντας λέει : «Καμμιά πρόνοια δεν λαμβάνεται για την εργαζόμενη μάνα. Τά ανήλικα πλημμυρίζουν κατά χιλιάδες τά εργοστάσια, τά εργαστήρια τά μαγαζιά, τά σπίτια σαν ύπρηρέτικα, επιτείνοντας

την άνεργία των ενήλικων. Σε καμμιά άλλη χώρα τής Ευρώπης, ή εκμετάλλευση του παιδιού δεν είναι τόσο άσύστολη, ή δυστυχία του τόσο άπέραντη.

Οι κοινωνικές άσφαλίσεις δεν εφαρμόστηκαν. Οι Κυβερνήσεις συναγωνίζονται ή μια την άλλη ποιά θά ψευσθή περισσότερο για τό χρόνο τής έφρμογής των, για την έκταση που θά πάρουν. Όλες όμως συμφωνούν σ' ένα σημείο : **Νά μην τις εφαρμόσουν.**

Και όμως είναι γνωστό ότι, σύμφωνα με τον ύπάρχοντα νόμο, τις καταβολές θά πληρώσουν μόνον οι εργαζόμενοι και οι εργοδότες, οι όποιοι θά βαρύνουν την κατανάλωση, δηλαδή πάλι τον εργαζόμενο λαό, που άποτελεί την μεγάλη μάζα του πληθυσμού.

Σήμερα ο λαός αυτός άρρωσταίνοντας μένει χωρίς περίθαλψη πεθαίνει χωρίς γιατρό· μολύνει με τά μικρόβιά του τά παιδιά του, τή γειτονιά πέρα για πέρα, τις λαϊκές συνοικίες όπου στοιβάζονται γύρω άπ' τις άκάθαρτες αυλές σε πρωτόγονα δωμάτια, οι εργατικές οικογένειες.

Οι πειδ στοιχειώδεις κατακτήσεις του πολιτισμού είναι γι' αυτές άπρόσιτες. Τό γκάζ, τό ηλεκτρικό, τό νερό άκρέμα λείπουν και σήμερα σ' όλόκληρες συνοικίες τής ίδιας τής Αθήνας.

Καμμιά άναψυχή καμμιά χαρά για την λαϊκή γυναίκα, τή νοικοκυρά την εργάτρια. Όλα τά αγαθά του πολιτισμού είναι για τους λίγους.

Τά γράμματα, τό θέατρο, οι τέχνες όλες σαν ν' άποστρέφουν τό πρόσωπο από την άθλιότητα αυτή, σπεύδουν να ρίξουν τις ώμορφίες τους στα πόδια μιας άλλης γυναίκας που άποτελεί τό σημερινό κοινωνικό είδωλο : τής γυναίκας κούκλας.

Κι' αυτή, σπαταλώντας άσύστολα τον μόχθο των άλλων, άνεβαίνει άγέρωχη στο κοινωνικό βήθρο της μέσα στο φωτιστέφανο ενός λαμπρού κυνισμού, πατώντας άπάνω στα κυρτωμένα σώματα, στα χλωμά πρόσωπα, στα σκελετωμένα παιδιά.

Τό κορίτσι, ή μάνα ή γιαγιά που δουλεύουν, θά γυρίσουν άργά στο σπίτι για να ξαναρχίσουν εκεί τή δουλειά, χωρίς άνάπαυση χωρίς χαρά.

Τά χρόνια περνούν γι' αυτές όλα ίδια κι' ίδια, στην ίδια μιζέρια, στην ίδια αδλή»...

* *

Συνεχίζοντας μίλησε για τις γυναίκες υπάλληλους :

«Με μύριους κόπους ξεπερνώντας τις δυσκολίες και τις προλήψεις κατώρθωσαν να φθάσουν μόλις ως τις μέσες θέσεις τής υπάλληλικής ιεραρχίας, όταν έφθασαν στις ανώτατες βαθμίδες όλες οι άνικανότητες χάρης στα κομματικά τους μέσα.

Οι γυναίκες όμως υπάλληλοι πλήρωσαν εξίσου ακριβά τό υπάλληλικό φόρο στον Μολώχ τής κομματικής φατρίας. Έκατοντάδες παύθησαν στις τελευταίες έκκαθάρσεις, χωρίς ναχουν καμμιάν σχέση με τά «κινήματα». Και γενικώτερα όσο δυνάμωνε ή αντίδραση, σ' αυτά τά τελευταία χρόνια, τόσο χτυπιόταν ή γυναίκα υπάλληλος, αυτή ακριβώς που τό μισθάρει της άρχισε με την κρίση να γίνεται επιθυμητό, ως βρε με την έλοκλήρωση τής φασιστικής

δικτατορίας, κηρύχτηκε άμείλιχτα ενάντιόν της ο διωγμός.

Οι βραδυπορούντες θαυμασται του Γερμανικού και του Ιταλικού φασισμού έφηρμσαν κακέχτυπα τὰ πρό τυπα τῶν δασκάλων τους άνακατεούντάς τα με όλες τις άθλιότητες τῆς ντόπιας παραγωγῆς».

Απαριθμεί κατόπιν και αναλύει όλους τούς έναν τῶν τῶν γυναικῶν νόμους που δημοσιεύτηκαν από τὸν Ιούνιο ὡς τὸν Δεκέμβριο του 1935 και συνεχίζει : «Ὡς δικαιολογία του διωγμοῦ προβάλλουν και ἐδῶ τὰ ἴδια ἐπιχειρήματα :

Ἡ γυναίκα πρέπει να γυρίσει στο σπίτι, στο μόνο φυσικό της προορισμό.

Οἱ γυναικες δουλεύουν για τὰ λούσα τους, γιατί ο πρέπει να δόσουν τις θέσεις τους στους άνεργους άντρες.

Ἄλλ' ἢ εργασία τῆς γυναίκας δὲν ἦταν ποτὲ πολυτέλεια. Ἦταν πάντα και εἶναι και τώρα ἀποτέλεσμα οικονομικῶν ὄρων και γι' αὐτὸ ἀποτελεῖ ἀνάγκην οικονομική, και συνεπῶς ἀνάγκη κοινωνική και ἐπὶ πλέον ἀνάγκην ἠθική για τὴν ἴδια τὴ γυναίκα. Ἡ ἀγρότισσα δουλεύει ἀπὸ τὴν ἐποχὴ που χάνεται στὰ βάρη τῆς ἱστορίας. Ἡ γυναίκα ἀνεκάλυψε τὴ γεωργία και ἔγινε φορεὺς ἐνός νέου τρόπου παραγωγῆς και και ἐνός νέου πολιτισμοῦ που ἐσήμκνε μάλιστα τὴν κοινωνική της υποδούλωση.

Ἡ ἐργάτρια μπῆκε στο ἐργαστάσιο, όταν ο βιομηχανισμός κατάργησε τὴ σπιτική οἰκοτεχνία, ἔπαψε τὸ σπίτι νάναι κέντρο παραγωγῆς, και τὸ μεροκάματο του πατέρα ἢ του άντρός δὲν ἦταν ἀρκετὸ για τὴν οἰκογένεια.

Με τὴν ἐξέλιξη του κεφαλαιοκρατικοῦ οικονομικοῦ συστήματος και τὴν ἀνάπτυξη ὄλου του δικτύου τῶν οικονομικῶν ὀργανισμῶν, Ἐταιριῶν, Τραπεζῶν, κλπ. δημιουργήθηκαν νέες θέσεις που ἐκλήθησαν να τις γεμίσουν τὰ κορίτσια τῆς μικροαστικής τάξης και τῆς οικονομικά ξεπεσμένης αστικής, όταν τὸ μικροεσόδημα ἢ τὸ μισθάριο του πατέρα ἢ τ' ἀδερφοῦ ἦταν με τὴ σειρά τους ἀνεπαρκῆ.

Αὐτὲς ἀκριβῶς τις γυναίκες, αὐτὰ τὰ κορίτσια που σῆκωσαν στους κυρωμένους ὤμους των τῶν οικονομικῶν ἐπιτάλη τῆς μικροαστικής οἰκογένειας, αὐτὰ χτυποῦν σήμερα. Αὐτὰ τὰ κορίτσια που με τὸ μόχθο τους προσπαθοῦν να βγάλουν ἀπὸ πάνω τους τὴν κατάρη τῆς οἰκογένειας, που βαραίνει ἀκόμα εἰς τις γυναίκες τῆς οἰκογένειας, που στὴ γέννηση του κοριτσοῦ ἔδλεπε να ὀφώνεται μπροστὰ τῆς ἑνα «χρέος» που ἔαπρεπε να πληρῶνουν σ' ἔλη τους τῆ ζωῆ ο πατέρας και ο ἀδερφός.

Αὐτὰ τὰ κορίτσια πούφεραν λίγη ἀνακούφιση σὲ μερικὲς χιλιάδες οἰκογένειες, πούνωσαν τὴν ἀξιοπρέπεια τῆς δουλειᾶς και τὴν ἔκανοποίηση του ἀνθρώπου που δὲν εἶναι βάρος στους ἄλλους, αὐτὰ ὀφίστανται σήμερα τὸ διωγμό.

Ἄλλὰ δὲν θὰ ἐπιτρέψομε στους διεφθαρμένους να μιλοῦν για τὴν ἀρετὴ και ἐν ὄνόματί της να ἐμποδίζουν τὸν βιοπορισμὸν φτωχῶν κοριτσιῶν. Εἶναι πολὺ βαρὺς ο ἐμπαιγμός οτι τὸ μισθάριο τῆς ὑπαλλήλου εἶναι δυνατόν να τῆς προσπορίσει τὰ ἀνύπαρχτα λούσα τῆς. Δὲν μπορούμε ν' ἀνεχθοῦμε τὸ ψεῦδος που χρησιμεύει για πρόσχημα, οτι ἀντικρύζεται ἢ ἀνεργία με τὴν ἀπομάκρυνση τῶν ἐργαζομένων γυναικῶν. Ἡ

ἀνεργία, εἶναι πασίγνωστο σήμερα, οτι σὰν φαινόμενο καθολικό, παγκόσμιο, που πηγάζει ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ οικονομικὸ σύστημα, δὲν εἶναι δυνατόν ν' ἀνασταλή.

Ἄλλωστε ἢ ἀνεργία πληττει σὲς περισσότερες χώρες, ἐξίσου τούς άντρες και τις γυναίκες και πρὸ πάντων τούς νέους. Ἡ τραγωδία τῶν νέων, που δὲν βρίσκουν δουλειὰ μόλις βγοῦν στὴ ζωῆ, εἶνε τὸ πὸ θλιβερό φαινόμενο του σύγχρονου πολιτισμοῦ. Και τότε μιλοῦν για ἐπαγγελματικὸ πληθωρισμὸ κυρίως στὰ διανοητικὰ ἐπαγγέλματα. Μὰ ο διανοητικὸς πληθωρισμός εἶναι ἑνα ἐντελῶς ἀνάλογο ψεῦδος με τὴν ὑπερπαραγωγή τῶν ὕλικῶν ἀγαθῶν. Καίνε τὰ στάρια στὸν Καναδά, ἐνῶ ἑκατομμύρια ἀνεργοι δὲν ἔχουν ψωμί. Φταίει ἢ ὑπερπαραγῆ! Τὸ ἴδιο ὑπάρχει: λένε, πληθώρα γιατρῶν, ἐνῶ οἱ ἀρρωστοι κοίτονται ἔξω ἀπὸ τις πόρτες τῶν νοσοκομείων, δικηγέρων, ἐνῶ ἢ δικαιοσύνη εἶναι ἀπρόσιτη στους φτωχοὺς, φιλολόγων ἐνῶ τὰ σχολεῖα εἶναι ἀνεπαρκῆ και δὲν φθάνουν ὡς αὐτὰ, τὰ παιδιὰ που δουλεύουν και μένουν ἀγράμματα.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι οτι δὲν ὑπάρχει ὑπερπαραγωγή οὔτε στὰ ὕλικὰ οὔτε στὰ πνευματικὰ ἀγαθὰ ὑπάρχει μόνο ἑνα ἄδικο σύστημα κατανομῆς.

Πάντως ὀρισμένα νομοθετικὰ μέτρα θὰ μπορούσαν να ληφθοῦν και ἔχουν ἄλλοῦ ληφθῆ για ν' ἀνακουφίσουν μερικὸς ἔστω ἀνεργους :

Ν' αὐξηθοῦν τὰ χρονια τῆς ὑποχρεωτικής ἐκπαίδευσης ἀπὸ 6 σὲ 8. Νὰ γίνει ὑποχρεωτικὴ ἢ ἐπαγγελματικὴ, με τὴν παράλληλη ἔδρυση ὄλων τῶν θεσμῶν τῆς κοινωνικῆς γενικῆς και εἰδικῆς τῆς μαθητικῆς προνοίας, που θὰ καθιστοῦσαν τὴ μόρφωση προσιτὴ στὰ φτωχὰ παιδιὰ και θὰ τὰ ἀπομάκρυναν πραγματικὰ ἀπὸ τὴν πρῶρη δουλειὰ.

Νὰ ἐλαττωθοῦν οἱ ὄρες ἐργασίας.

Νὰ δημιουργηθοῦν παραγωγικὰ κρατικὰ ἔργα.

Αὐτὰ μετὰ σὲς σημερινὲς δυνατότητες ἀποτελοῦν θετικὰ μέτρα ὑπὲρ τῶν ἀνεργων. Πάντως ἢ ἀπομάκρυνση τῶν γυναικῶν δὲν ἀποτελεῖ μέτρο κατὰ τῆς ἀνεργίας, οτι δὲν ἔχουν τὴν μεταθέτει σὲ νέα άτομα και νέες οἰκογένειες.

Και τώρα γεννιέται τὸ ἐρώτημα : Γιατί στρέφεται και ἐδῶ και ἄλλοῦ κατὰ προτίμησιν ο διωγμός αὐτὸς ενάντιον τῶν γυναικῶν ;

Ἡ ἀντίδραση, ο ἐκφασισμός τῶν κρατῶν ἔχει ἄμεσο ἀντίχτυπο στὴ θέση τῆς γυναίκας. Οἱ ἐργαζόμενες γυναίκες εἶναι τὰ πρῶτα του θύματα, γιατί και θεωρητικὰ θέλει τὴ γυναίκα σὰν ἑνα ὄν ὑπεξοῦσιο του άντρός, κατάλληλο μόνο για να γεννᾶ στρατιῶτες για τούς πολέμους, ἀλλὰ και πραχτικὰ δὲν τὴ λογαριάζει γιατί εἶναι και πολιτικὰ και ἐπαγγελματικὰ ἀνοργάνωτη. Οἱ γυναίκες δὲν εἶναι ψηφοφόροι ἢ δὲν εἶναι πολιτικὰ ὀργανωμένες, δὲν ἀνήκουν σὲ ἰσχυρὰ σωματεῖα και δὲν λογαριάζονται.

Γι' αὐτὸ τὰ πρωταρχικὰ μας αἰτήματα πρέπει να εἶναι : Πλήρη πολιτικὰ δικαιώματα σὲς γυναίκες. Ἐξασφάλιση ὄλων τῶν λαϊκῶν ἐλευθεριῶν.

Χωρὶς τις λαϊκὲς ἐλευθερίες κάθε κοινωνικὸς ἀγῶνας και ο γυναικεῖος εἶναι ἀδύνατος. Και σήμερα ἀκόμα δὲν ἔχουν ἀποκατασταθῆ οἱ ἐλευθερίες αὐτές. Ἡ ἐλευθερία τῆς σκέψης εἶναι ἀνύπαρχτη, όταν ἑκατοντάδες ἀνθρωποι βασανίζονται στὰ ἐρημόνησα για

μόνα τὰ φρονήματά τους, αὐθαίρετα καὶ χωρὶς καὶ δικαστικές ἀποφάσεις. Ἡ ἐλευθερία τοῦ τύπου εἶναι ἀκόμα περιορισμένη. Οἱ συνδικαλιστικές ἐλευθερίες καταπατοῦνται καθημερινά. Ὁλόκληρες τάξεις βιοπαλαιστών, οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι, ἀπαγορεύεται ν' ἀνῆλθουν σὲ σωματεῖα.

Γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῶν ἐλευθεριῶν αὐτῶν ὀφείλομε ν' ἀγωνιστοῦμε κι ἐμεῖς οἱ γυναῖκες. Ἀποκατάσταση δὲν σημαίνει μόνο συνταγματική κατοχύρωση. Σημαίνει ἀγρυπνὴ παρακολούθηση καὶ ὁμαδικὴ ἀντίσταση σὲ κάθε αὐθαίρετη καταπάτησή τους.

Τὸ καθήκον αὐτὸ πρὸς τὸν ἐαυτὸ μας, πρὸς τὸ ἴδιο τὸ μέλλον τῆς χώρας, ὀφείλομε νὰ τὸ νιώσουμε ὅλες καὶ πρὸ πάντων οἱ νέες.

Καὶ συνεχίζοντας λέει :

«Σεῖς ποῦ γεννηθήκατε στὰ χρόνια τοῦ ἀλληλοσπαραγμοῦ τοῦ μεγάλου πολέμου, ποῦ ζήσατε στὴ δυστυχία ποῦ σᾶς ἐτοίμασαν οἱ γενεές μας, πλανημένες κι' αὐτὲς ὅτι θυσιάστηκαν γιὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν παντοτεινὴ εἰρήνην κι' ἕνα καλύτερο μέλλον, πρέπει νὰ νοιώσετε ὅτι ἡ τύχη σας, τὸ μέλλον τῆς χώρας, τὸ μέλλον ὅλης τῆς ἀνθρωπότη-
τας, εἶναι στὰ χέρια σας, στὰ χέρια τῶν νέων.

Ἐχετε τὴν ἀτυχία νὰ ζήτε σὲ μιὰν ἐποχὴ ὅπου σᾶς στεροῦν τὸ ἴδιο τὸ δικαίωμα νὰ ζήσετε μὲ τὴ δουλειά σας. Σὲ Σᾶς ἀνήκει ἡ τιμὴ ν' ἀποκαταστή-
σετε τὸ δικαίωμα αὐτὸ σ' ἕνα νέο πολιτισμό, ὅπου ἡ ἐργασία δὲν θάναί ἐμπόρευμα, ἀλλὰ σύμβολο ζωῆς. Ὅπου ἡ ἐργαζόμενη γυναῖκα δὲν θάναί κοινωνικὴ παρίας. Ὅπου οἱ ἐπιστήμες καὶ οἱ τέχνες δὲν θάναί προνόμια τῶν λίγων καὶ ὅπου τὸ μεγάλο κοινωνικὸ πρόβλημα θὰ εἶναι πῶς θὰ ὑποταχθοῦν οἱ φυσικὲς δυνάμεις γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν ἀνθρώπων, ὅλων τῶν ἀνθρώπων καὶ ὄχι γιὰ τὴν ὑποδούλωση ἀνθρώ-
που ἀπ' ἀνθρώπου, φυλῆς ἀπὸ φυλῆ καὶ τοῦ ἐνὸς φύλου ἀπὸ τ' ἄλλο».

* *

Μιὰ ἀντιπρόσωπος τῶν ἐργατριῶν μίλησε ἔπειτα γιὰ τοὺς ἀθλοῦς δρους τῆς ἐργασίας τῶν γυναικῶν στὰ περισσότερα ἐργοστάσια, γιὰ τοὺς ὁμαδικοὺς ἀγῶνες τῶν ἐργατριῶν νὰ τοὺς καλύτερέψουν κάπως, γιὰ τὴν ἀπεργία τῶν ἐργατριῶν ὑφαντουργίας ὅπου ἡ ἀστυνομία εἶχε φερθῆ τόσο ἀπάνθρωπα στὶς γυναῖκες, ἀναγκάζοντάς τις μὲ τὴ βία νὰ πιάσουν δουλειά.

Μίλησε ἐπίσης μιὰ ἀντιπρόσωπος τῶν νοσοκόμων καὶ στὸ τέλος ἡ μητέρα ἐνὸς πολιτικοῦ ἐξόριστου εἶπε τὸν πόνο τῆς μάνας ποῦ τῆς πῆραν τὸ παιδί της, τὸ μόνο στήριγμά της, χωρὶς κανένα λόγισ καὶ τὸ ἔστει-
λαν σὲνα ξερονήσι, ἕνα παιδί φυματικὸ, ποῦ δὲν ξέ-
ρει ἂν θὰ τὸ ξαναἰδῆ ζωντανό.

Τὸ ψήφισμα

Ἐπειτα ἡ ἀντιπρόσωπος τῶν ὑπαλλήλων διάβασε τὸ ψήφισμα ποῦ ἔγινε δεκτὸ μὲ ἐνθουσιώδη χειροκροτήματα :

Ἡ **Ἐπιτροπὴ τῶν γυναικείων ὀργανώσεων** ἔχοντας ὑπ' ὄψη :

Ὅτι ἀπὸ ἀρκετοῦ χρόνου καὶ διαρκῶς περισσότερον μὲ νομοθετικὰ καὶ διοικητικὰ μέτρα παρεμποδίζεται ἡ σταδιοδρομία τῶν γυναικῶν εἰς τὰς δημοσίας καὶ ἰδιω-
τικὰς θέσεις.

Ὅτι τελευταίως μὲ σειρὰν νομοθετημάτων ἐπλήγη καιρῶς τὸ δικαίωμα τῶν γυναικῶν νὰ κερδίζουν τὴν ζῶν τῶν μὲ τὴν ἐργασίαν των.

Ὅτι παρὰ τὰς δοθείσας ὑποσχέσεις καὶ τὴν γενι-
κὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἀδικίας, ἡ κυβέρνησις δὲν προέβη ἀκόμη εἰς τὴν ἀκύρωσιν τῶν νομοθετημάτων αὐτῶν, τὰ ὅποια δημιουργοῦν διαρκῶς νέα θύματα.

Διαμκρτύρεται, καὶ ζητεῖ τὴν ἄμεσον ἀκύρωσιν ὅλων τῶν νομοθετημάτων ποῦ θίγουν τὸ δικαίωμα τῆς ἐργασίας καὶ τῆς σταδιοδρομίας τῆς γυναίκας.

Ἐχουσα ἐπὶ πλέον ὑπ' ὄψι ὅτι προσεχῶς πρόκει-
ται ν' ἀναθεωρηθῆ τὸ Σύνταγμα, ζητεῖ :

Α') **Διὰ τὴν ἐργασίαν.**

Νὰ κατοχυρωθῶν μὲ τὸ Σύνταγμα καὶ τὴν νομο-
θεσίαν.

1) Τὸ δικαίωμα τῆς γυναίκας νὰ εἰσέρχεται καὶ νὰ σταδιοδρομῆ ὑπὸ ἴσους δρους μὲ τὸν ἄνδρα σ' ὅλες τὶς δημοσίας, ἰδιωτικὲς ὑπαλληλικὰς θέσεις καὶ τὰ ἐπαγγέλματα.

2) Ἴση πληρωμὴ δι' ἴσην ἐργασίαν.

3) Νὰ προστατεύεται ἡ ἐργαζόμενη μητέρα καὶ τὰ παιδιὰ της μὲ θετικὰ νομοθετικὰ μέτρα. Νὰ ἰδρυθοῦν ἀνάλογοι θεσμοὶ μὲ τὴν συμβολὴν τοῦ κράτους, τῶν δήμων καὶ τῶν ἐργοδοτῶν.

4) Νὰ καθιερωθῆ ὡς ἀνώτερον ὄριον ἡμερησίας ἐρ-
γασίας ἐργασίας τὸ ὀκτώωρον διὰ τὰ ἐργατικά καὶ τὸ ἑξάωρον διὰ τὰ ὑπαλληλικὰ ἐπαγγέλματα.

5) Νὰ καθιερωθῆ κατώτατον ὄριον πληρωμῆς ἐν
σχέσει μὲ τὸν τιμάρθιμον, ἴδιο γιὰ ἄντρες καὶ γυναῖκες.

6) Νὰ καθιερωθῆ πλήρης δύνκιον κοινωνικῶν ἀσφα-
λίσεων μὲ καταβολὰς τῶν ἐργοδοτῶν καὶ τοῦ κράτους (ἀσφάλεια ἀσθενείας, μητρότητος, γήρατος, ἀνεργίας).

7) Νὰ ληφθοῦν μέτρα κατὰ τῆς ἀνεργίας καὶ εἰδι-
κῶς κατὰ τῆς ἀνεργίας τῶν νέων.

8) Πρὸς προστασίαν δὲ τῆς οἰκογενείας τῶν ἐργα-
ζομένων νὰ ληφθῆ πρόνοια νὰ τοποθετοῦνται αἱ σύζυ-
γοι δημοσίας ὑπάλληλοι εἰς τὴν αὐτὴν πόλιν ἢ τὴν
αὐτὴν περιφέρειαν.

Β') **Διὰ τὰ πολιτικὰ δικαιώματα.**

Νὰ δοθοῦν πλήρη πολιτικὰ δικαιώματα εἰς ὅλας
τὰς γυναῖκας.

Γ') **Διὰ τὰ ἀστικὰ δικαιώματα.**

Οἱ γονεῖς νὰ ἔχουν ἴσας ὑποχρεώσεις καὶ δικαιώ-
ματα εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν παιδιῶν τους.

Ἡ ἀστικὴ κατάστασις τῆς γυναίκας νὰ μὴ ἀπο-
τελεῖ ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐργασίαν ἢ τὴν σταδιοδρο-
μίαν της.

Ν' ἀναγνωρισθῆ ἡ μητρότης ὡς κοινωνικὴ λειτουρ-
γία καὶ νὰ προστατεύεται ἡ ἐξώγαμη μητέρα.

Νὰ ἐξομοιωθοῦν αἱ ὑποχρεώσεις τῶν γονέων πρὸς
τὰ ἐξώγαμα τέκνα των μὲ τὰ πρὸς τὰ νόμιμα.

Δ') **Διὰ τὴν κοινωνικὴν ἠθικὴν.**

1) Νὰ καταργηθῆ ὁ διὰ νομοθετημάτων ἢ διοικη-
τικῶν μέτρων διακανονισμὸς τῆς πορνείας καὶ οἱ γνω-
στοὶ εἰκοί.

2) Νὰ αὐξηθοῦν καὶ νὰ ἐφαρμοζοῦνται αἱ κατὰ τῆς
σωματεμπορίας ποιναὶ καὶ νὰ ἐκταθοῦν τὰ κατ' αὐ-
τῆς μέτρα.

Ε') **Διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν.**

1) Ν' αὐξηθοῦν τὰ ἔτη τῆς κτωτέρας ὑποχρεωτικῆς
ἐκπαιδεύσεως εἰς ὀκτώ.

- 2) Νά παρέχεται ή εκπαίδευσις έντελώς δωρεάν.
3) Νά καθιερωθῆ πλήρες σύστημα κρατικῆς μαθη-
τικῆς προνοίας (συσσίτια, δωρεάν βιβλία κλπ).
Ἡ κατωτέρα ἐπαγγελματικὴ εκπαίδευσις νά εἶναι
ὀποχρεωτικὴ καὶ νά παρέχεται δωρεάν.

Γ') *Διὰ τὰς ἐλευθερίας.*

Νά κατοχυρωθοῦν πλήρως ὅλες αἱ λαϊκῆς καὶ συν-
δικαλιστικῆς ἐλευθερίαι (ἐλευθερία τῆς σκέψεως, τοῦ
τύπου, τῆς ἐπιστήμης, τῆς τέχνης), τὸ ἄσυλον κατοι-
κίας καὶ ἡ ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι καὶ τοῦ συνε-
ταιρίζεσθαι.

Στὸ τέλος τὸ ἀκροατήριον ζήτησε νά προστεθῆ στὸ
ψήφισμα ἡ αἴτησις γιὰ τὴ γενικὴ ἀμνηστία ὅλων τῶν
πολιτικῶν ἐξορίστων.

Ἡ Ἐπιτροπὴ τὸ δέχτηκε καὶ τὸ ψήφισμα ἐπεδό-
θηκε ἔτσι συμπληρωμένο στὸ πολιτικὸ γραφεῖο τοῦ
Πρωθυπουργοῦ.
